

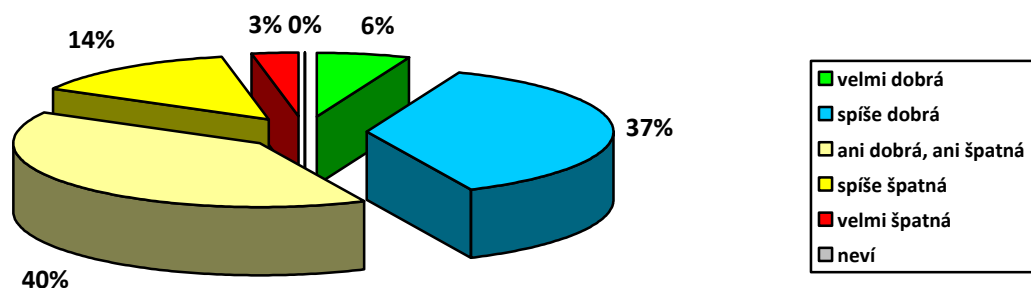
Občané o životní úrovni a finančních možnostech svých domácností - prosinec 2010

Technické parametry

Výzkum:	Naše společnost 2010, v10-12
Realizátor:	CVVM, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.
Projekt:	Naše společnost – projekt kontinuálního výzkumu veřejného mínění CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i.
Termín terénního šetření:	29. 11. – 6. 12. 2010
Výběr respondentů:	Kvótní výběr
Kvóty:	Region (Oblasti NUTS 2), velikost místa bydliště, pohlaví, věk, vzdělání
Zdroj dat pro kvótní výběr:	Český statistický úřad
Reprezentativita:	Obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let
Počet dotázaných:	1037
Metoda sběru dat:	Osobní rozhovor tazatele s respondentem
Výzkumný nástroj:	Standardizovaný dotazník
Otázky:	IDE.1, EU.28
Zveřejněno dne:	7. února 2011
Zpracoval:	Jan Červenka

V pravidelném prosincovém šetření v rámci projektu Naše společnost Centrum pro výzkum veřejného mínění SOÚ AV ČR, v.v.i., zjišťovalo, jak čeští občané hodnotí životní úroveň svých domácností a na jaké potřeby mají ve svém rodinném rozpočtu dostatek či naopak nedostatek finančních prostředků.

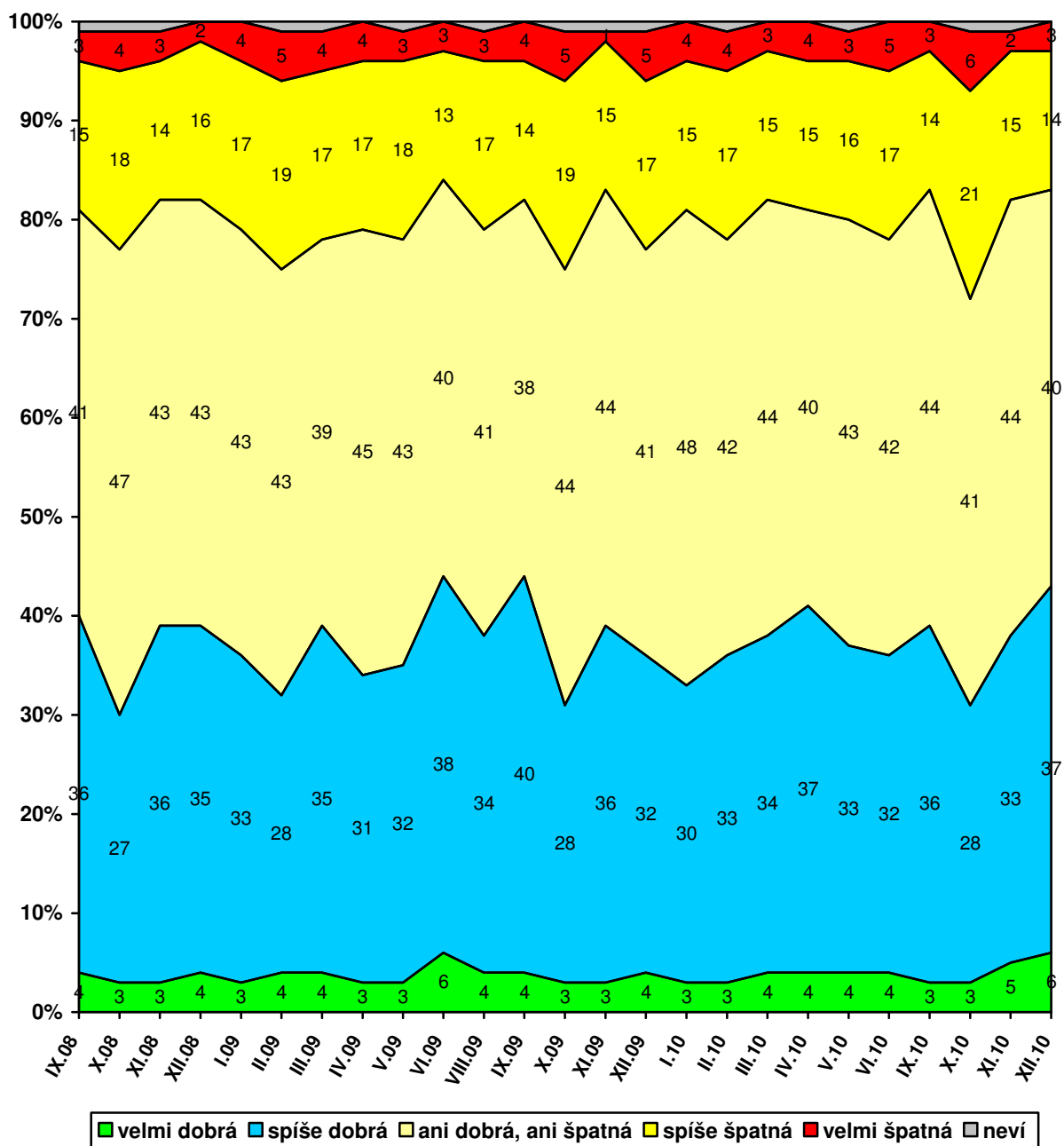
Graf 1: Subjektivní hodnocení životní úrovně vlastní domácnosti¹ (%)

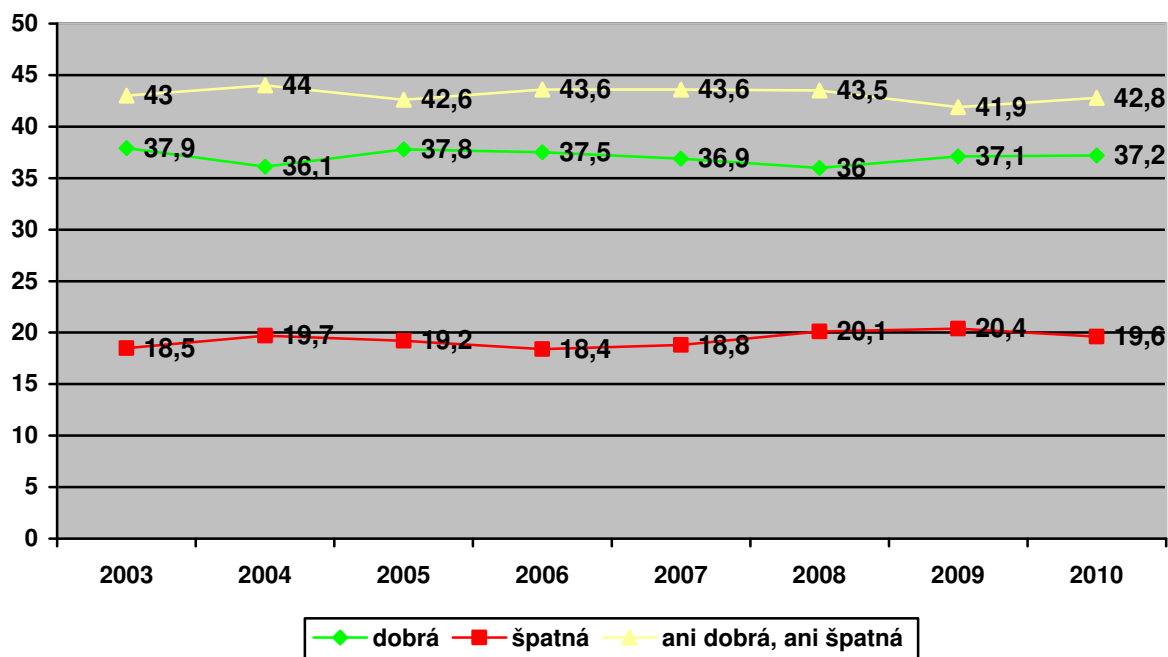
¹ Znění otázky: „Považujete životní úroveň Vaší domácnosti za velmi dobrou, za spíše dobrou, ani dobrou, ani špatnou, za spíše špatnou, nebo za velmi špatnou?“

Jak ukazují výsledky v grafu 1, více než dvě pětiny (43 %) lidí mají podle vlastního vyjádření dobrou životní úroveň vlastní domácnosti, z toho 6 % ji hodnotí jako „velmi dobrou“ a 37 % jako „spíše dobrou“. Naopak za špatnou považuje životní úroveň své domácnosti necelá pětina (17 %) českých občanů, když 14 % ji označilo za „spíše špatnou“ a 3 % za „velmi špatnou“. Zbývající dvě pětiny (40 %) pak životní úroveň své domácnosti charakterizovaly jako „ani dobrou, ani špatnou“.

Graf 2: Subjektivní hodnocení životní úrovně vlastní domácnosti – časové srovnání (%)

Graf 3: Subjektivní hodnocení životní úrovně vlastní domácnosti v letech 2003 až 2010 (roční průměry procentních podílů)

Pozn.: „Dobrá“ zahrnuje odpovědi „velmi dobrá“ a „spíše dobrá“, „špatná“ zahrnuje odpovědi „spíše špatná“ a „velmi špatná“. Dopočet do 100 % tvoří odpovědi „nevím“.

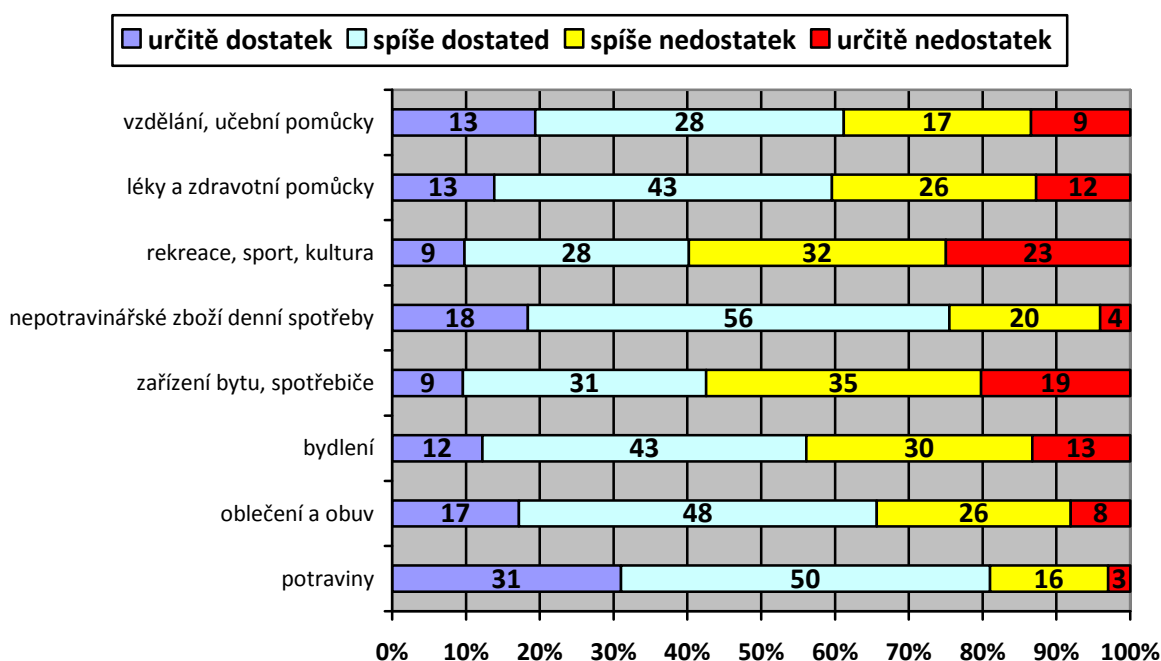
Z časového srovnání, které nabízí graf 2, je patrné, že v hodnocení životní úrovně domácnosti dochází poměrně často v krátkodobém měřítku k statisticky významným výkyvům, které se projevují především v rozložení odpovědí respondentů mezi kategoriemi „spíše dobrá“, „ani dobrá, ani špatná“ a „spíše špatná“. Aktuální, tedy prosincové šetření zaznamenalo oproti listopadu a zejména oproti říjnu roku 2010 zřetelné zvýšení podílu hodnocení životní úrovně jako „dobré“, přičemž tento podíl byl zároveň nejvyšším za celý uplynulý rok a představoval maximum od září 2009. Na druhé straně však právě zmiňovaný říjnový výsledek byl jedním z nejhorších hodnocení zaznamenaných ve výzkumech v průběhu posledních osmi let,² kdy je subjektivní hodnocení životní úrovně vlastní domácnosti pravidelně sledováno srovnatelným způsobem na pětibodové hodnotící škále. Přitom v celém tomto období docházelo k srovnatelným fluktuacím v hodnocení životní úrovně, ať už pozitivním, či naopak negativním směrem, takže aktuální zlepšení v tomto ohledu nelze příliš přeceňovat. Jak ukazují údaje zachycené v grafu 3, které reprezentují roční průměry příznivého, středového a nepříznivého hodnocení životní úrovně domácnosti od roku 2003, v průměru se toto celkové hodnocení životní úrovně domácnosti na pětibodové škále pohybovalo po celou dobu v podstatě na stejné úrovni navzdory všem svým krátkodobým výkyvům a změnám trendu reálného sociálněekonomického vývoje. Celkově tak v průměru stále platí, že podíl příznivého hodnocení se pohybuje pod hladinou dvou pětin, podíl středového hodnocení je mírně nad ní a podíl negativního hodnocení je na či mírně pod úrovni jedné pětiny, přičemž tento podíl byl v posledních třech letech o trochu vyšší než býval v období let 2003 až 2007.

² Tehdy zaznamenaný podíl nepříznivého hodnocení životní úrovně ve výši 27 % představoval historické maximum od počátku realizace srovnatelných šetření.

Hodnocení životní úrovně se zlepšuje s rostoucím příjmem či stupněm dokončeného vzdělání respondenta a zhoršuje se se zvyšujícím se věkem. Ke spokojenější části obyvatel patří podnikatelé a živnostníci, vysoce kvalifikovaní odborníci nebo vedoucí pracovníci, studenti, svobodní lidé a potenciální voliči ODS či TOP 09. Skupiny vnímající svou životní úroveň jako horší tvoří především důchodci, nekvalifikovaní dělníci, nezaměstnaní, rozvedení či ovdovělí lidé, stoupenci KSČM a dotázaní, kteří se nehlásí k žádné politické straně a kteří by se neúčastnili případných voleb do Poslanecké sněmovny.

V šetření byla všem dotázaným rovněž předložena baterie osmi různých typů komodit či služeb určených k uspokojování základních potřeb, přičemž u každé položky se měli vyjádřit, zda na ni mají či nemají ve svém rodinném rozpočtu dostatek finančních prostředků.³

Graf 4: Dostatek a nedostatek peněz v rodinném rozpočtu na...

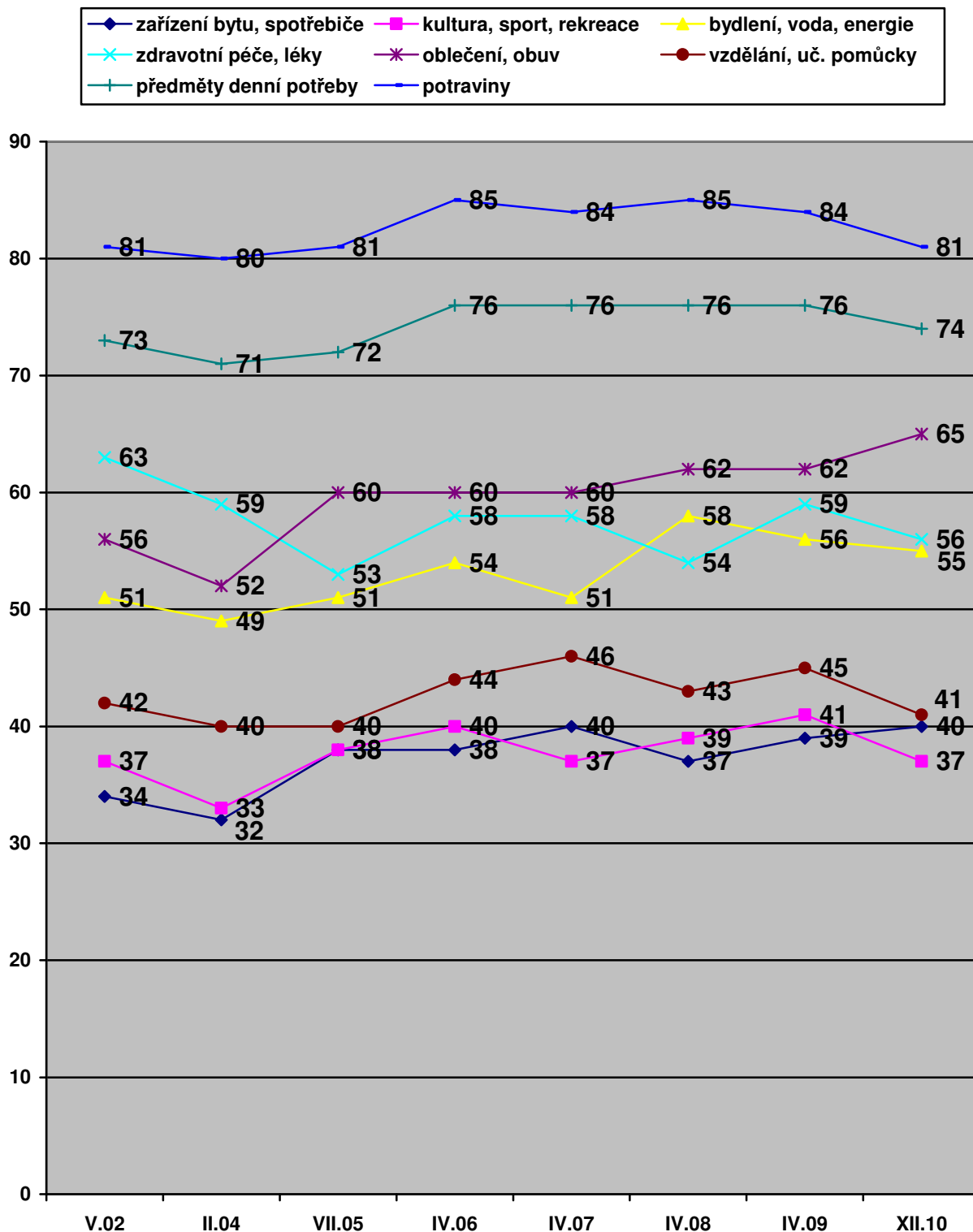
Pozn.: Dopočet do 100 % tvoří odpovědi „neví“ a „netýká se“.

Výsledky šetření ukazují, že 19 % respondentů pociťuje nedostatek peněz na jídlo (včetně 3 %, kteří uvedli, že pociťují určité nedostatek peněz), 24 % na běžné nepotravinářské zboží denní potřeby (4 % určitě), 34 % na oblečení či obuv (8 % určitě), 43 % na bydlení včetně výdajů za teplo, vodu, elektřinu apod. (13 % určitě), 54 % na vybavení domácnosti a jiné zboží dlouhodobého užívání

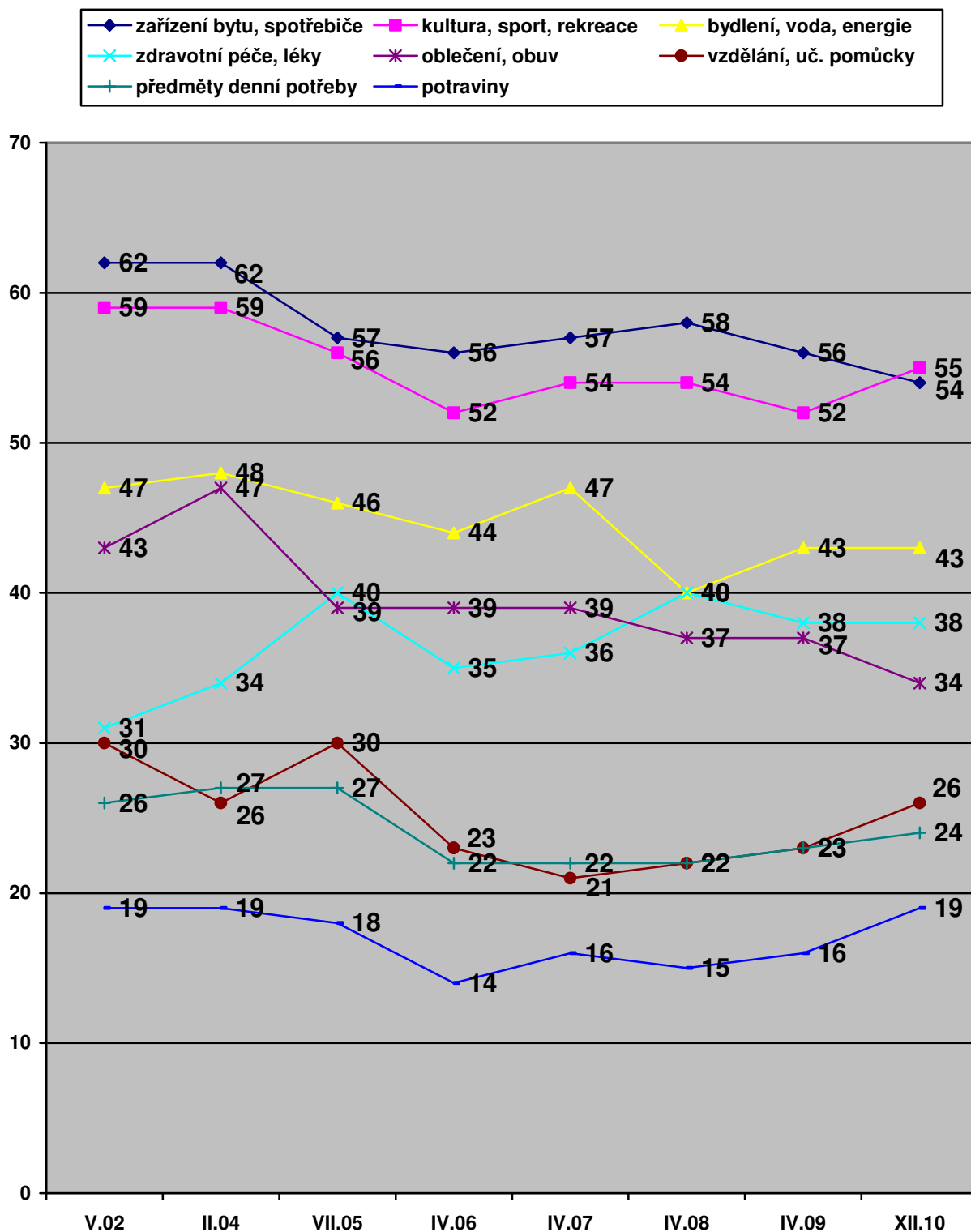
³ Znění otázky: „Můžete nám říci, jaká je v současnosti úroveň uspokojování životních potřeb ve Vaší domácnosti? U každé z následujících položek laskavě uveďte, zda pociťujete v rodinném rozpočtu dostatek nebo nedostatek finančních prostředků. a) potraviny, b) oblečení a obutí, c) bydlení (berte v úvahu jak nájemné, tak cenu otopu, vody, plynu, elektřiny apod.), d) bytové zařízení a jiné věci trvalé hodnoty (např. elektrické spotřebiče), e) běžné nepotravinářské zboží pro denní spotřebu (např. drogistické zboží), f) předměty a služby nezbytné pro uspokojování potřeb kulturních, rekreačních, tělovýchovných apod., g) zdravotní péče, léky a zdravotní pomůcky, h) přístup členů rodiny ke vzdělání, zabezpečení studia, učební pomůcky?“ Možnosti odpovědí: „určitě dostatek peněz“, „spíše dostatek peněz“, „spíše nedostatek peněz“, „určitě nedostatek peněz“, „netýká se, nepřichází v úvahu“, „neví“.

(19 % určitě), 55 % na předměty a služby sloužící k uspokojování kulturních, rekreačních nebo sportovních potřeb (23 % určitě), 38 % na zdravotní péči, léky a zdravotnické potřeby (12 % určitě) a 26 % na vzdělávání členů rodiny, výdaje na studium a učební pomůcky (9 % určitě).

Graf 5a: Dostatek peněz v rodinném rozpočtu na... (%)

Graf 5b: Nedostatek peněz v rodinném rozpočtu na... (%)

Oproti předchozímu výzkumu, který se uskutečnil v dubnu 2009 (viz grafy 5a a 5b), se objevily jen dvě statisticky významné změny, když shodně o čtyři procentní body poklesly podíly těch, kdo deklarují dostatek peněz, v případě vzdělání a učebních pomůcek a v případě předmětů a služeb sloužících k uspokojování kulturních, rekreačních, sportovních a jiných podobných potřeb.

Tabulka 1a: Nedostatek peněz v rodinném rozpočtu podle životní úrovně⁴ (v %)

	životní úroveň domácnosti		
	dobrá	ani dobrá, ani špatná	špatná
potraviny	4 (0)	18 (2)	56 (14)
oblečení, obuv	12 (1)	38 (6)	78 (30)
bydlení, voda, energie	18 (3)	53 (14)	83 (35)
zařízení bytu, spotřebiče	28 (4)	69 (18)	90 (57)
předměty denní potřeby, drogistické zboží	9 (2)	24 (2)	64 (18)
kultura, sport, rekreace	33 (8)	66 (25)	85 (59)
zdravotní péče, léky	15 (3)	45 (11)	79 (35)
vzdělání, učební pomůcky	12 (2)	31 (8)	48 (25)

Pozn.: Údaj v závorce představuje velikost podílu těch, kdo pociťují „určitě nedostatek peněz“.

Tabulka 1b: Dostatek peněz v rodinném rozpočtu podle životní úrovně (v %)

	životní úroveň domácnosti		
	dobrá	ani dobrá, ani špatná	špatná
potraviny	95 (51)	81 (20)	44 (6)
oblečení, obuv	85 (32)	61 (7)	21 (2)
bydlení, voda, energie	80 (24)	45 (4)	16 (2)
zařízení bytu, spotřebiče	68 (18)	25 (3)	5 (1)
předměty denní potřeby, drogistické zboží	89 (31)	73 (10)	35 (2)
kultura, sport, rekreace	64 (21)	24 (1)	3 (0)
zdravotní péče, léky	80 (25)	48 (5)	16 (1)
vzdělání, učební pomůcky	67 (26)	29 (5)	11 (1)

Pozn.: Údaj v závorce představuje velikost podílu těch, kdo pociťují „určitě dostatek peněz“.

Tabulky 1a a 1b ukazují, že problémy s rozpočtem pociťují především lidé, kteří subjektivně považují životní úroveň své domácnosti za špatnou. Více než polovina z nich má přitom větší či menší potíže i s uspokojováním nejzákladnějších životních potřeb potravinami, v případě nepotravinářského zboží denního použití jsou to už dokonce více než tři čtvrtiny. Naopak domácnosti respondentů hodnotících životní úroveň jako dobrou většinou nemívají problémy s nedostatkem peněz ani v případě vyšších, zbytnějších a mnohdy nákladnějších potřeb, jako je bytové zařízení a spotřebiče pro domácnost či předměty a služby určené pro uspokojování kulturních, rekreačních, sportovních a jiných podobných zájmů svých členů.

⁴ V dubnovém výzkumu v odpovědi na pravidelně pokládanou otázku s pětibodovou škálou zaměřenou na subjektivní hodnocení životní úrovně vlastní domácnosti 34 % dotázaných ji označilo za dobrou („velmi dobrou“ 3 %, „spíše dobrou“ 31 %), 44 % za „ani dobrou, ani špatnou“ a 22 % za špatnou (17 % „spíše špatnou“, 5 % „velmi špatnou“).